

Ukraine, for maintaining equipment received from international partners. The study highlights that foreign language communicative competence is an essential factor in effective interaction with foreign colleagues and learning modern military technologies and NATO standards.

An analysis of scientific studies demonstrates that the implementation of new teaching methods and improvements in pedagogical approaches are necessary to achieve high results in developing cadets' foreign language competence. Domestic scholars pay particular attention to the development of communicative skills, which are not only important for everyday tasks but also for the effective execution of military operations.

It is summarized that the development of foreign language communicative competence in officers of the Armed Forces of Ukraine is a crucial stage in their training, and the acquired foreign language communicative and terminological competence contributes to their professional growth and ensures interoperability with NATO member state armies.

Key words: *professional training, formation, foreign language communicative and terminological competence, future military officers.*

УДК 378.091.21:005.336.2:[02:004]

Ярослав Галета

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

ORCID ID 0000-0003-0484-529X

DOI 10.24139/2312-5993/2024.05/119-128

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій, що суттєво впливає на всі сфери людської діяльності, зокрема й на інформаційну, бібліотечну та архівну справу. У зв'язку з цим виникає необхідність у підготовці висококваліфікованих фахівців, які володіють не тільки традиційними знаннями та навичками, але й сучасними цифровими компетентностями.

У статті досліджено роль цифрової компетентності у підготовці фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці, визначенні ключових компонентів цієї компетентності та проаналізовано сучасний стан підготовки фахівців у цьому напрямку.

Встановлено, що цифрова компетентність у підготовці фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи є надзвичайно важливою в сучасному інформаційному суспільстві. Уміння працювати з цифровими технологіями дозволяє фахівцям ефективно виконувати свої професійні обов'язки, зокрема, опанувати та застосовувати інноваційні методи зберігання, обробки, організації та доступу до інформації. Цифрова компетентність сприяє підвищенню якості обслуговування користувачів, дозволяє адаптувати бібліотеки та архіви до нових викликів, пов'язаних з розвитком цифрових технологій, і забезпечує збереження культурної спадщини у цифровому форматі. Крім того, вона є основою для професійного розвитку та кар'єрного зростання в умовах цифрової трансформації, що охоплює всі сфери суспільного життя.

Цифрова компетентність є ключовим елементом професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що передбачає здатність і навички логічного та системного використання інформаційних технологій. Вона дозволяє людині бути успішною в сучасному інформаційному середовищі, управляти інформацією, оперативно приймати рішення та розвивати важливі життєві компетенції. В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій і зростання кількості користувачів Інтернету, а також постійного появи нових пристроїв, які спрощують життя, ці зміни впливають на всі сфери життя, включаючи освіту. Сучасний фахівець інформаційної, бібліотечної та архівної справи повинен впевнено володіти новітніми технологіями і застосовувати їх у професійній діяльності, забезпечуючи ефективність навчально-виховного процесу. Тому одним із основних завдань підготовки сучасних фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи є досягнення високого рівня цифрової компетентності.

Цифрова компетентність є ключовим фактором успіху для сучасних фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Вона дозволяє їм ефективніше працювати, надавати якісні послуги користувачам та сприяти розвитку бібліотек і архівів. Тому, підготовка фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи повинна включати в себе не тільки традиційні знання, але й розвиток широкого спектру цифрових навичок.

Ключові слова: *цифрова компетентність, інформаційні технології, інформаційні фахівці, цифрова трансформація, інформаційне суспільство, цифрова грамотність, інформаційна культура.*

Постановка проблеми. Швидкий розвиток інформаційних технологій та глобалізація суттєво змінили вимоги до сучасних фахівців. Особливо гостро ці зміни відчуються в сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Сьогодні фахівець інформаційної, бібліотечної та архівної справи – це не просто зберігач інформації, а радник, який допомагає користувачам орієнтуватися в потоці даних, знаходити необхідну інформацію та ефективно її використовувати. У цьому контексті *цифрова компетентність* стає одним з ключових факторів успішної професійної діяльності (Яворська, 2018).

Актуальність проблеми формування цифрової компетентності у фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи обумовлена кількома факторами:

- *Цифрова трансформація суспільства:* Швидкий розвиток цифрових технологій призводить до того, що інформація стає основним ресурсом, а цифрові інструменти – невід'ємною частиною повсякденного життя.

- *Зміна потреб користувачів:* Сучасні користувачі все більше очікують від бібліотек, архівів та інформаційних центрів надання

електронних послуг, доступу до цифрових ресурсів та індивідуальних рекомендацій.

- *Конкуренція*: Бібліотеки та архіви змушені конкурувати з іншими джерелами інформації, такими як інтернет-ресурси та соціальні мережі. Для того щоб залишатися конкурентоспроможними, вони повинні активно використовувати цифрові технології.

- *Зміна ролі бібліотекаря/архівіста*: Сучасний бібліотекар/архівіст – це не просто зберігач книг та документів, а фахівець, який допомагає користувачам знаходити, оцінювати та використовувати інформацію.

Необхідність постійного навчання: Цифрові технології постійно розвиваються, тому фахівці інформаційної, бібліотечної та архівної справи повинні бути готові до постійного навчання та адаптації до нових умов (Сербін, Ярошенко, 2015).

Чому це важливо?

- *Покращення якості послуг*: Фахівці з високим рівнем цифрової компетентності можуть надавати користувачам більш якісні послуги, такі як персоналізований пошук інформації, створення цифрових колекцій, організація онлайн-заходів.

- *Збільшення ефективності роботи*: Автоматизація рутинних завдань завдяки використанню цифрових інструментів дозволяє фахівцям зосередитися на більш творчих завданнях.

- *Посилення ролі бібліотек та архівів у суспільстві*: Завдяки використанню цифрових технологій бібліотеки та архіви можуть стати більш доступними та привабливими для користувачів.

- *Підвищення престижу професії*: Фахівці інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці з високим рівнем цифрової компетентності є більш затребуваними на ринку праці та мають більш високий соціальний статус (Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2018).

Аналіз актуальних досліджень. Вчені О. Сербін, Т. Ярошенко досліджують, які саме цифрові навички повинні мати сучасні бібліотекарі та як їх ефективно формувати в процесі навчання (Сербін, Ярошенко, 2015). М. Толмач обґрунтовує, чому цифрова компетентність стала ключовою для бібліотекарів у сучасному світі, та як вона впливає на якість бібліотечних послуг (Толмач, 2022). Т. Яворська пропонує своє розуміння інформаційної компетентності в

контексті професійної діяльності документознавців. Це може включати такі аспекти, як здатність ефективно шукати, оцінювати, аналізувати та використовувати інформацію (Яворська, 2018).

Мета статті полягає в дослідженні ролі цифрової компетентності у підготовці фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці, визначенні ключових компонентів цієї компетентності та аналізі сучасного стану підготовки фахівців у цьому напрямку.

Методи дослідження. Для вирішення поставленої мети було використано такі методи дослідження: теоретичні: аналіз педагогічної літератури, нормативних документів, матеріали періодичних видань із теми дослідження; структурно-логічний аналіз та систематизація; зіставлення різних поглядів на проблему; узагальнення.

Виклад основного матеріалу. *Цифрова компетентність* – це сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для безпечного, критичного та ефективного використання цифрових технологій. Це здатність людини орієнтуватися в цифровому світі, використовувати різноманітні цифрові інструменти та ресурси для вирішення завдань, спілкування та навчання (Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, 2019).

Цифрова компетентність складається з кількох взаємопов'язаних компонентів:

- *Інформаційна грамотність:* здатність знаходити, оцінювати, використовувати та створювати інформацію в різних цифрових форматах.
- *Комунікативна грамотність:* вміння ефективно спілкуватися в цифровому середовищі, використовувати різні засоби комунікації для взаємодії з іншими людьми.
- *Технологічна грамотність:* володіння різноманітними програмними продуктами та обладнанням для роботи з інформацією (бібліотечні автоматизовані системи, цифрові архіви, системи управління контентом тощо).
- *Критичне мислення:* здатність аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність та приймати обґрунтовані рішення.
- *Креативність:* здатність використовувати цифрові інструменти для створення нових інформаційних продуктів та послуг.

Цифрова безпека: розуміння ризиків, пов'язаних з використанням цифрових технологій, та вміння захищати свою особисту інформацію (Яворська, 2018).

Комплекс цифрових компетентностей, таких як інформаційна грамотність, цифрова комунікація, технологічна креативність, освітні інновації та стратегічне лідерство, лежить в основі професійної діяльності сучасного фахівця у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Ці компетенції визначають спектр функціональних обов'язків фахівця у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи, включаючи консультації користувачів, управління цифровим контентом, розробку навчальних програм та управління бібліотечними проектами.

Формування і розвиток цифрової компетентності у фахівців сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи, ґрунтується на розумінні та інтеграції ключових термінів і концепцій, таких як цифрова грамотність, інформаційна безпека, міжпрофесійна співпраця, креативність у цифровому середовищі, педагогічна ефективність та інноваційний менеджмент. Оволодіння цими поняттями дозволяє фахівцям у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи адаптуватися до швидких змін у цифрових технологіях, ефективно використовувати сучасні технологічні засоби та розвивати необхідні навички для виконання професійних обов'язків на високому рівні.

Цифрову компетентність бібліотечного працівника умовно розподілено за такими сферами:

Інформаційно-аналітична цифрова майстерність є базовою складовою компетентностей фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що включає критичне ставлення до інформації, а також ефективні методи пошуку та аналізу даних у цифровому середовищі. У цій галузі фахівці у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи навчаються розпізнавати й оцінювати якість інформації, розвиваючи навички критичного мислення та вміння працювати з різними цифровими джерелами. Крім того, ця сфера підкреслює важливість розуміння цифрової безпеки та конфіденційності, що є ключовими аспектами в сучасному інформаційному суспільстві. Оволодіння цими компетенціями дозволяє фахівцям у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи бути надійними провідниками в інформаційному просторі та надавати кваліфіковану допомогу користувачам (Стандарт вищої

освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, 2019).

Професійна цифрова комунікація і співпраця є однією з ключових сфер, що акцентує на важливості ефективного використання цифрових інструментів фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи для ведення онлайн-діалогів, обміну інформацією, визначення потреб користувачів та інтеграції різноманітних цифрових інструментів у процеси проектування та управління проектами. Особливе значення має здатність підготувати спеціалізовані повідомлення, такі як пресрелізи та пострелізи, забезпечуючи їх чіткість і привабливість для медіа. Ефективна взаємодія з журналістами, що передбачає розуміння цінності та актуальності інформації, може сприяти широкому висвітленню заходів та проектів бібліотеки. Водночас, не менш важливою є внутрішня комунікація з колегами та партнерами для координації спільних зусиль. У цій сфері фахівець у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи виступає інформаційним мостом, що об'єднує різні групи зацікавлених осіб, підкреслюючи необхідність адаптації до динамічного цифрового середовища (Толмач, 2022).

Технологічна креативність та управління контентом є надзвичайно важливими напрямками для бібліотечних працівників, оскільки вони вимагають не тільки глибокого знання сучасних технологій, а й творчого підходу до їх використання. У цій області фахівці у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи повинні володіти навичками створення, редагування та керування різноманітним цифровим контентом, включаючи тексти, зображення, аудіо- та відеоматеріали. Важливим аспектом є здатність адаптувати цей контент відповідно до потреб різних аудиторій, забезпечуючи його доступність і зрозумілість. Крім того, необхідно ефективно управляти цифровими ресурсами бібліотеки, забезпечуючи їх належне зберігання, класифікацію та доступність для користувачів. Ця сфера підкреслює необхідність не лише технічної компетентності, але й творчого підходу до використання технологій для розширення можливостей бібліотеки та залучення ширшої аудиторії (Толмач, 2022).

Цифрова освіта та навчання – це напрям, який підкреслює роль фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи є ключовою фігурою в сфері освіти та розвитку цифрових навичок. Вона включає розуміння та застосування цифрових інструментів для

навчання, здатність розробляти та проводити освітні програми, а також забезпечення доступу до якісних цифрових ресурсів для самоосвіти користувачів. Фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи повинні вміти використовувати цифрові платформи для дистанційного навчання, розуміти методики ефективного онлайн-викладання та сприяти підвищенню інформаційної грамотності серед користувачів. Цей напрям також охоплює знання про концепції відкритого доступу, електронні освітні ресурси та підтримку навчального процесу через цифрові технології. Таким чином, бібліотекар грає важливу роль у формуванні освітнього середовища та розвитку цифрової компетентності в суспільстві (Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, 2021).

Цифрове лідерство та інноваційне управління – це напрямок, який відкриває нові можливості для фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи у ролі керівників та інноваторів у цифровій сфері. Він охоплює розуміння сучасних технологічних тенденцій, здатність ініціювати та реалізовувати інноваційні проекти, а також лідерство у формуванні цифрової стратегії бібліотеки. Ключовим є вміння фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи пристосовуватися до швидких змін у цифровому середовищі, передбачати майбутні тренди та розвивати бібліотечні послуги відповідно до них. Цифрове лідерство також включає ефективне управління командами, здатність надихати та мотивувати колег на впровадження нових підходів у роботі, а також побудову сильних партнерських відносин з іншими організаціями та інституціями для спільного розвитку інноваційних проектів (Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2018).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У ході дослідження було встановлено, що цифрова компетентність є ключовим компонентом підготовки фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Вона забезпечує їхню здатність адаптуватися до викликів сучасного цифрового світу, використовувати новітні технології для ефективного управління інформацією та культурними ресурсами, а також вдосконалювати комунікаційні та аналітичні навички. Це дозволяє підвищувати якість послуг, що

надаються, і сприяє збереженню та популяризації знань та культурної спадщини в умовах цифрової трансформації.

Перспективи подальших досліджень:

1. *Розробка методик навчання цифровим компетентностям:* Важливо досліджувати та розробляти нові освітні програми та підходи, спрямовані на вдосконалення цифрових навичок фахівців у цій сфері.

2. *Інтеграція інноваційних технологій:* Подальші дослідження можуть зосередитися на інтеграції штучного інтелекту, великих даних та інших сучасних технологій у практику бібліотечної та архівної справи.

3. *Моніторинг та оцінка цифрової компетентності:* Перспективним напрямом є розробка систем моніторингу та оцінки рівня цифрової компетентності фахівців для забезпечення їх постійного професійного розвитку.

4. *Міжнародний досвід та співпраця:* Важливо досліджувати та впроваджувати міжнародний досвід у сфері цифрової освіти та компетентності, а також розвивати співпрацю з міжнародними організаціями та установами.

ЛІТЕРАТУРА

Сербін, О., Ярошенко, Т. (2015). Аспекти реформування та вдосконалення сучасної бібліотечної освіти. *Вісник Книжкової палати*, 2, 12–14. (Serbin, O., Yaroshenko, T. (2015). Aspects of reforming and improving modern library education. *Bulletin of the Book Chamber*, 2, 12–14.)

Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018, 1378. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/029-Inform.bibliot.ta.arkh.spr-bakalavr.28.07.pdf> (*Standard of higher education of Ukraine for specialty 029 "Information, library and archival work" for the first (bachelor) level of higher education: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 12.12.2018, 1378. URL: https://mon.gov.ua/storage /app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20 standarty/2021/07/28/029-Inform.bibliot.ta.arkh.spr-bakalavr.28.07.pdf*)

Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.05.2019, 728. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/029-Inform.bibliot.ta.arkh.spr-magistr.28.05.pdf>

Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.12.2021, 1435. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/24/029-Inform.bibliot.ta.arkh.spr-filos.24.12.pdf> (*Standard of higher education of Ukraine for specialty 029*

"Information, library and archival work" for the second (master's) level of higher education: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 05/24/2019, 728. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/029-Inform.bibliot.ta.arkh.spr-magistr.28.05.pdf>

Толмач, М. (2022). Цифрова компетентність бібліотечних фахівців як чинник діяльності бібліотек в умовах цифрової трансформації. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 9, 57–69. (Tolmach, M. (2022). Digital competence of library specialists as a factor in the activity of libraries in conditions of digital transformation. *Ukrainian Journal of Library Science and Information Sciences*, 9, 57–69.)

Яворська, Т. (2018). Інформаційна складова в структурі професійних компетентностей майбутніх документознавців. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. Київ : НАКККиМ, 4, 71–77. (Yavorska, T. (2018). Informational component in the structure of professional competences of future document scholars. *Library science. Documentary science. Informatology*. Kyiv: NAKKKiM, 4, 71–77.)

SUMMARY

Haleta Iaroslav. The role of digital competence in the training of information, library and archive professionals

The modern world is characterized by the rapid development of information technologies, which significantly affects all spheres of human activity, including information, library and archival work. In this regard, there is a need to train highly qualified specialists who possess not only traditional knowledge and skills, but also modern digital competences.

The role of digital competence in the training of information, library and archive specialists is extremely important in the modern information society. The ability to work with digital technologies allows specialists to effectively perform their professional duties, in particular, to master and apply innovative methods of storage, processing, organization and access to information. Digital competence contributes to improving the quality of user service, allows libraries and archives to adapt to new challenges associated with the development of digital technologies, and ensures the preservation of cultural heritage in digital format. In addition, it is the basis for professional development and career growth in the conditions of digital transformation, which covers all spheres of social life.

Digital competence is a key element of the professional training of future specialists in information, library and archival affairs, which involves the ability and skills of logical and systematic use of information technologies. It allows a person to be successful in the modern information environment, manage information, make quick decisions and develop important life skills. With the rapid development of information technology and the growth of the number of Internet users, as well as the constant appearance of new devices that make life easier, these changes affect all areas of life, including education. A modern specialist in information, library and archival affairs must confidently possess the latest technologies and apply them in professional activities, ensuring the effectiveness of the educational process. Therefore, one of the main tasks of training modern specialists in information, library and archival affairs is to achieve a high level of digital competence.

Digital competence is a key success factor for today's information, library and archival professionals. It allows them to work more efficiently, provide quality services

to users and promote the development of libraries and archives. Therefore, the training of specialists in information, library and archival affairs should include not only traditional knowledge, but also the development of a wide range of digital skills.

Key words: *digital competence, information technologies, information specialists, digital transformation, information society, digital literacy, information culture.*

УДК 378.147:796-057.87:004.9

Олександр Гуменний

Інститут професійної освіти НАПН України

ORCID ID 0000-0001-6596-3551

DOI 10.24139/2312-5993/2024.05/128-136

ПІДГОТОВКА ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ ДИТЯЧИХ СПОРТИВНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ПЛАТФОРМИ TEAMS ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ

У статті досліджуються питання підготовки тренерів-викладачів дитячих спортивних навчальних закладів до використання цифрової платформи Microsoft TEAMS як інструменту для підвищення ефективності освітнього процесу. Здійснено аналіз теоретичних підходів до впровадження цифрових технологій у навчання та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Особливу увагу приділено можливостям платформи TEAMS у контексті дистанційного навчання, організації взаємодії між викладачами та учнями спортивних секцій, а також ефективному управлінню навчальним процесом. Розглянуто критерії та показники оцінки ефективності застосування цифрових інструментів для підвищення кваліфікації тренерів-викладачів. Експериментально перевірено вплив використання TEAMS на результативність освітнього процесу у спортивних навчальних закладах.

Ключові слова: *підготовка тренерів-викладачів, дитячі спортивні навчальні заклади, цифрові технології, інноваційні освітні технології, платформа TEAMS, освітній процес, підвищення кваліфікації.*

Постановка проблеми. Сучасні зміни в системі освіти та зростання ролі інформаційних технологій ставлять нові виклики перед діяльністю педагогічних кадрів, зокрема тренерів-викладачів дитячих спортивних навчальних закладів. Застосування цифрових платформ, таких як Microsoft TEAMS, у процесі тренувань відкриває нові можливості для вдосконалення якості освітнього процесу, підвищення ефективності управління та покращення комунікації між учасниками тренувального процесу.

Проте, незважаючи на очевидні переваги цифрових інструментів, існує проблема недостатньої готовності тренерів-викладачів до їх використання в професійній діяльності. Відсутність належної підготовки до впровадження інноваційних освітніх технологій обмежує потенціал використання таких платформ, що вимагає розробки ефективних методик та технологій для підвищення кваліфікації тренерів-викладачів.